KOMISIJOS SPRENDIMAS

2009 m. lapkričio 3 d.

dėl regioninio įstatyminio potvarkio projekto, kuriuo Autonominis Madeiros regionas paskelbtas teritorija be genetiškai modifikuotų organizmų ir apie kurį Portugalijos Respublika pranešė pagal EB sutarties 95 straipsnio 5 dalį

(pranešta dokumentu Nr. C(2009) 8438)

(Tekstas autentiškas tik portugalų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

(2009/828/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 95 straipsnio 6 dalį,

kadangi:

PROCEDŪRA

(1) 2009 m. gegužės 5 d. raštu Portugalijos nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje pagal EB sutarties 95 straipsnio 5 dalį pranešė Komisijai apie regioninio įstatyminio potvarkio projektą (toliau – potvarkio projektas), kuriuo Autonominis Madeiros regionas paskelbtas teritorija be genetiškai modifikuotų organizmų (GMO). Kartu su potvarkio projektu buvo pateiktas paaiškinimas ir dokumentas, kuriame argumentuotas ir pagrįstas Autonominio Madeiros regiono paskelbimas teritorija be GMO.

(2) Komisija 2009 m. birželio 26 d. raštu pranešė Portugalijos valdžios institucijoms, kad gavo pagal EB sutarties 95 straipsnio 5 dalį pateiktą pranešimą ir kad gavus šį pranešimą buvo pradėtas jo šešių mėnesių nagrinėjimo laikotarpis pagal 95 straipsnio 6 dalį. Portugalijos pranešime nebuvo nurodyta jokių mokslinės literatūros šaltinių, tyrimų ar kitų konkrečių jos argumentus pagrindžiančių mokslinių duomenų. Todėl Komisija tame rašte paprašė Portugalijos papildyti savo pranešimą konkretesne informacija, t. y. susijusia moksline literatūra, kurioje būtų pateikta įrodymų, jog dėl Madeiros regionui būdingų problemų jame būtina aplinkos arba darbo aplinkos apsauga. Portugalija suteikė papildomos informacijos 2009 m. liepos 31 d.

(3) Komisija apie pateiktą prašymą taip pat paskelbė *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* [1], siekdama informuoti kitas suinteresuotąsias šalis apie būsimos Portugalijos nacionalinės priemonės projektą. Pastabų pateikė Bulgarija, Čekija, Danija, Prancūzija, Latvija, Malta ir Rumunija.

BENDRIJOS TEISĖS AKTAI

(4) Sutarties 95 straipsnio 5 ir 6 dalyse nustatyta:

„5. (…) Jei Tarybai arba Komisijai nustačius kurią nors suderinimo priemonę valstybė narė mano, kad dėl jos iškyla jai būdingų problemų ir todėl jai reikia priimti naujais moksliniais įrodymais pagrįstas nacionalines nuostatas, reglamentuojančias aplinkos ar darbo aplinkos apsaugą, apie numatytas nuostatas ir jų įteisinimo motyvus ji praneša Komisijai.

6. Komisija per šešis mėnesius nuo 4 ir 5 dalyse nurodytų pranešimų patvirtina arba atmeta aptartąsias nacionalines nuostatas, patikrinusi, ar jos nėra savavališkos diskriminacijos priemonė arba užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos netrukdo veikti vidaus rinkai.

Komisijai per šį terminą nepriėmus sprendimo, 4 ir 5 dalyse nurodytos nacionalinės nuostatos laikomos patvirtintomis.

Kai klausimas sudėtingas ir nėra pavojaus žmonių sveikatai, Komisija gali atitinkamai valstybei narei pranešti, kad šioje dalyje nurodytas terminas gali būti pratęstas dar vienam iki šešių mėnesių trunkančiam laikotarpiui.“

[1] OL C 139, 2009 6 19, p. 2.

NACIONALINIŲ NUOSTATŲ PROJEKTAS, APIE KURĮ PRANEŠTA

Nacionalinių nuostatų projekto, apie kurį buvo pranešta, aprėptis

(5) Potvarkio projekto 1 straipsnyje Autonominis Madeiros regionas paskelbtas teritorija, kurioje neauginamos genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) veislės. Pagal jo 2 straipsnį Autonominio Madeiros regiono teritorijoje būtų uždrausta platinti ir žemės ūkyje naudoti sėklas arba kitą augalų dauginamąją medžiagą, kurios sudėtyje yra GMO. Pagal 3 straipsnį 2 straipsnio pažeidimas būtų laikomas administraciniu pažeidimu, o 4 straipsnyje būtų nustatyta papildomų nuobaudų. 5 straipsnyje būtų nustatytos administracinių pažeidimų tyrimo, teisminio nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo procedūros, o 6 straipsnyje – iš baudų gautų pajamų naudojimas.

Nacionalinių nuostatų projekto, apie kurį buvo pranešta, poveikis Bendrijos teisės aktams

(6) Iš šių nuostatų projekto aprėpties kartu su aiškinamajame rašte pateiktu paaiškinimu galima spręsti, kad jos pirmiausia darys poveikį:

— genetiškai modifikuotų veislių, kurių leidimas išduotas pagal 2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinančios Tarybos direktyvą 90/220/EEB [1] (toliau – Direktyva 2001/18/EB)) C dalies (12–24 straipsnių) nuostatas, sėklų auginimui,

— genetiškai modifikuotų veislių, kurios jau anksčiau buvo patvirtintos pagal 1990 m. balandžio 23 d. Tarybos direktyvos 90/220/EEB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką [2] nuostatas ir apie kurias pranešta kaip apie esamus produktus pagal 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 1829/2003) [3] 8 ir 20 straipsnius, sėklų auginimui,

— genetiškai modifikuotų veislių, kurių leidimas išduotas pagal Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 nuostatas, sėklų auginimui.

(7) Direktyva 2001/18/EB yra pagrįsta EB sutarties 95 straipsniu. Ja siekiama suderinti valstybių narių teisės aktus ir procedūras, pagal kuriuos išduodami apgalvoto GMO išleidimo į aplinką leidimai. Šios direktyvos 34 straipsniu valstybės narės buvo įpareigotos iki 2002 m. spalio 17 d. ją perkelti į nacionalinę teisę.

(8) Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 1 straipsnyje nustatyti tikslai yra: a) parengti bazę, leidžiančią užtikrinti aukštą žmonių gyvenimo ir sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir vartotojų interesų apsaugos lygį genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų atžvilgiu, tuo pačiu užtikrinant veiksmingą vidaus rinkos veikimą; b) nustatyti Bendrijos leidimų išdavimo genetiškai modifikuotam maistui ir pašarams ir priežiūros tvarką; ir c) nustatyti genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų ženklinimo nuostatas.

PORTUGALIJOS ARGUMENTAI

(9) Informacija apie šio teisės akto projektą, įskaitant jo poveikio ir atitikties Bendrijos teisės aktams paaiškinimą, pateikiama:

— kartu su 2009 m. gegužės 5 d. pranešimu pateiktame dokumente „Autonominio Madeiros regiono (AMR) paskelbimas teritorija be genetiškai modifikuotų organizmų (GMO). Argumentai“,

— 2009 m. liepos 31 d. pateiktame papildomos informacijos dokumente „Autonominio Madeiros regiono paskelbimas teritorija be genetiškai modifikuotų organizmų (GMO). Papildoma informacija“.

(10) Portugalija pagrindė savo teisės akto projektą žemės ūkio ir gamtinėmis priežastimis.

(11) Pateiktos žemės ūkio priežastys yra susijusios su neįmanomu GM pasėlių ir tradicinių ir (arba) ekologinių pasėlių sambūviu Autonominiame Madeiros regione. Tai visų pirma tokie klausimai kaip atstumai tarp laukų, apsauginės juostos, skirtingų augimo ciklų veislių sėja, apsaugos zonos (angl. *refuge areas*), žiedadulkių gaudyklių arba užtvarų įrengimas siekiant išvengti žiedadulkių sklaidos, sėjomainos sistemos, žemės ūkio kultūrų auginimo ciklai, sėklų atsargų mažinimas tinkamai įdirbant dirvą, laukų pakraščiuose augančių populiacijų valdymas, tinkamų sėjos datų pasirinkimas, sėklų tvarkymas siekiant išvengti sėklų sumaišymo arba išbyrėjimo jas vežant į lauką ir iš lauko, taip pat lauko pakraščiuose.

[1] OL L 106, 2001 4 17, p. 1.
[2] OL L 117, 1990 5 8, p. 15.
[3] OL L 268, 2003 10 18, p. 1.

(12) Kalbant apie pateiktas gamtines priežastis, GMO išleidimo poveikis gamtai (AMR atveju – natūraliam Madeiros miškui) nėra pakankamai ištirtas, nors paskelbta daug straipsnių, kuriuose išreikštas susirūpinimas dėl apgalvoto GMO išleidimo į gamtą pasekmių ir susijusio tikėtino poveikio aplinkai. Tačiau gali būti ir kitų pavojų, į kuriuos šiuose moksliniuose tyrimuose neatsižvelgta.

(13) Kalbant apie gamtines priežastis, taip pat minima:

a) išankstiniai bandymai, atlikti naudojant GM veisles;

b) GM veislių invaziškumo modelis;

c) šio modelio ir augalų, kurių sudėtyje yra GMO, naudojimo ryšys;

d) transgeninių augalų geba kryžmiškai apsidulkinti;

e) lygiagretus poveikis kitoms rūšims;

f) toksinų gamyba;

g) šalutinė sąveika;

h) su genetiniais pokyčiais susijęs poveikis;

i) poveikis netinkamai žemės ūkio praktikai;

j) genų perkėlimas;

k) poveikis mitybos grandinei.

(14) Portugalija, remdamasi tuo, kas pirmiau išdėstyta, padarė išvadą, kad genetiškai modifikuotos medžiagos išleidimas AMR gali turėti ypač pavojingų pasekmių visai Madeiros aplinkai (šiuo atžvilgiu žemės ūkio vietoves netikslinga skirti nuo miškingų vietovių). Nors patikimų teorijų šiuo klausimu nėra, moksliniai tyrimai, atlikti bandymai ir visi teoriniai palyginimai rodo, kad tyčinio GMO išleidimo gamtai keliama grėsmė yra tokia didelė ir pavojinga Madeiros aplinkos bei ekologinei būklei, kad neverta rizikuoti naudoti GMO tiesiogiai žemės ūkio sektoriuje ar net bandymų tikslams.

TEISINIS VERTINIMAS

(15) EB sutarties 95 straipsnio 5 dalis taikoma naujoms nacionalinėms priemonėms, kuriomis siekiama apsaugoti aplinką ar darbo aplinką, jeigu valstybei narei, priėmusiai šią suderinimo priemonę, iškyla būdingų problemų ir jei tai pagrindžiama naujais moksliniais įrodymais.

(16) Pagal EB sutarties 95 straipsnio 6 dalį Komisija turi patvirtinti arba atmesti planuojamas nacionalines nuostatas, patikrinusi, ar jos nėra savavališkos diskriminacijos priemonė arba užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos netrukdo veikti vidaus rinkai.

(17) Nepaisant to, pagal tą pačią nuostatą, kai klausimas sudėtingas ir nėra pavojaus žmonių sveikatai, Komisija gali atitinkamai valstybei narei pranešti, kad šioje dalyje nurodytas terminas gali būti pratęstas dar vienam iki šešių mėnesių trunkančiam laikotarpiui.

(18) Portugalijos valdžios institucijų 2009 m. gegužės 5 d. pranešimu siekiama gauti leidimą priimti minėtą potvarkio projektą.

(19) Portugalija nenurodė, nuo kokio Europos bendrijos teisės akto nukrypstama šiuo potvarkio projektu. GMO auginimas daugiausia reglamentuojamas Direktyva 2001/18/EB ir Reglamentu (EB) Nr. 1829/2003.

(20) Sutarties 95 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu valstybė narė mano, jog ji turi priimti nacionalines nuostatas, leidžiančias nukrypti nuo kurios nors suderinimo priemonės, šios nuostatos turėtų tenkinti visas toliau nurodytas sąlygas [1]:

— turi būti pateikta naujų mokslinių įrodymų,

— nuostata turi būti susijusi su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga,

— turi būti remiamasi tai konkrečiai valstybei narei būdinga problema,

— problemos turi būti atsiradusios po suderinimo priemonės priėmimo.

[1] EB OL, C-439/05 P ir C-454/05 P, 56–58 dalys.

(21) Portugalijos pateiktais argumentais išsamiai apibūdintas galimas GM veislių auginimo poveikis aplinkai. Jos pranešime išnagrinėti plataus masto ir sudėtingi klausimai, kaip antai išankstiniai GM veislių naudojimo bandymai, GM veislių invaziškumo modelis, šio modelio ir augalų, kurių sudėtyje yra GMO, naudojimo ryšys, transgeninių augalų gebėjimas kryžmiškai apsidulkinti, lygiagretus poveikis kitoms rūšims, toksinų gamyba, šalutinė sąveika, su genetiniais pokyčiais susijęs poveikis, poveikis netinkamai žemės ūkio praktikai, genų perkėlimas ir poveikis mitybos grandinei.

(22) Remiantis šiais argumentais, galima daryti išvadą, kad būtina atlikti išsamų mokslinį rizikos vertinimą, siekiant nustatyti, ar pateiktieji moksliniai įrodymai yra susiję su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga atsižvelgiant į konkrečią problemą, kilusią Autonominiam Madeiros regionui priėmus Direktyvą 2001/18/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 arba kitas susijusias EB nuostatas. Šį vertinimą turėtų atlikti Europos maisto saugos tarnyba (EMST, angl. EFSA), kuri pagal 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002, nustatančio maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančio Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančio su maisto saugos klausimais susijusias procedūras ([1]), 22 straipsnio 2 dalį yra įgaliota teikti mokslines konsultacijas, mokslinę ir administracinę paramą Bendrijos teisėkūrai ir politikai visose tiesioginį ar netiesioginį poveikį maisto bei pašarų saugai turinčiose srityse, teikia nepriklausomą informaciją visais šių sričių klausimais ir praneša apie riziką. Be to, pagal minėto reglamento 29 straipsnį EMST Komisijos prašymu pateikia mokslinę nuomonę bet kokiu jos kompetencijai priskiriamu klausimu ir visais atvejais, kuriais Bendrijos teisės aktuose numatyta su ja konsultuotis.

(23) Todėl Komisija 2009 m. rugsėjo 23 d. įgaliojo Europos maisto saugos tarnybą (EMST), remiantis naujais Portugalijos pateiktais įrodymais ir atsižvelgiant į EB sutarties 95 straipsnio 5 dalies reikalavimus, įvertinti, ar konkretūs pateikti įrodymai yra susiję su aplinkos apsauga atsižvelgiant į tai teritorijai, t. y. Autonominiam Madeiros regionui, būdingą problemą.

(24) Tokiomis aplinkybėmis EMST turi pranešti savo nuomonę prieš priimant sprendimą dėl Portugalijos pranešimo. Atsižvelgiant į Portugalijos pranešime nurodyto galimo neigiamo poveikio aplinkai platų mastą ir GMO auginimo Autonominiame Madeiros regione mokslinių klausimų sudėtingumą, būtina suteikti EMST pakankamai laiko priimti nuomonę. Todėl Komisija paprašė EMST pateikti savo nuomonę iki 2010 m. sausio 31 d.

(25) Portugalijos argumentuose konkrečiai neminimas GMO auginimo Autonominiame Madeiros regione pavojus žmonių sveikatai. Juose konkrečiai aprašyti pavojai aplinkai ir ekologinei būklei, bet nepateikta nustatyto ar galimo poveikio žmonių sveikatai įrodymų. Visi moksliniai argumentai pagrįsti tik žemės ūkio aspektais ir Madeiros biologinės įvairovės apsaugos poreikiu.

(26) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, norint priimti sprendimą per EB sutarties 95 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatytą šešių mėnesių terminą, t. y. iki 2009 m. lapkričio 4 d., trūktų tokiam sudėtingam klausimui svarstyti būtinų mokslinių duomenų. Todėl Komisija, atsižvelgdama į klausimo sudėtingumą ir į tai, kad žmonių sveikatai negresia pavojus, pagal EB sutarties 95 straipsnio 6 dalies 3 punktą turėtų pratęsti laikotarpį, per kurį reikia priimti sprendimą dėl Portugalijos pranešimo, dar šešiais mėnesiais – iki 2010 d. gegužės 4 d.,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Laikotarpis, per kurį reikia patvirtinti arba atmesti regioninio įstatyminio potvarkio projektą, kuriuo Autonominis Madeiros regionas paskelbtas teritorija be genetiškai modifikuotų organizmų ir apie kurį Portugalijos Respublika pranešė pagal EB sutarties 95 straipsnio 5 dalį, pratęsiamas iki 2010 m. gegužės 4 d.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Portugalijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2009 m. lapkričio 3 d.

Komisijos vardu

Stavros DIMAS

Komisijos narys

([1]) OL L 31, 2002 2 1, p. 1.